

NADPIS – MIMOŘÁDNÁ UDÁLOST - POVODNĚ

V rámci pravidelného cyklu článků věnovaných problematice ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí přinášíme čtvrté téma - nejčastější naturogenní mimořádné události v ČR - povodně. Věříme, že vyučující informace využijí jako vhodnou doplňkovou pomůcku k plánování a realizaci výuky.

Jednou z nejčastějších mimořádných událostí způsobených přírodními vlivy v ČR jsou povodně. Způsobují velké materiální škody, mnohdy i ztráty na životech, dochází při nich k rozsáhlé devastaci krajiny a velkým zemědělským a ekologickým škodám. Je důležité vědět, kdy a kde může povodeň nastat, koho přímo ohrožuje a jak se správně v takové situaci i následně po ní zachovat.

Povodní rozumíme přechodné výrazné zvýšení hladiny vodních toků (řek, potoků) nebo povrchových vod (rybníků či jezer), při kterém dochází k zaplavení okolního území. Podle příčin jejich vzniku je dělíme na:

- **přírozené povodně** – způsobené přírodními vlivy jako je krátkodobý prudký a vydatný déšť, dlouhotrvající déšť, rychlé tání sněhu, ledové bariéry na vodních tocích apod.,
- **zvláštní povodně** – způsobené umělými vlivy jako jsou havárie na vodních dílech, narušení či protržení hráze, porucha na výpustním zařízení apod.

V poslední době představuje vážné ohrožení přívalový déšť, nebo-li velké množstvím srážek během krátké doby. Voda se nestačí vsakovat do země nebo běžně odtékat a je hlavní příčinou **přívalové nebo také „bleskové“ povodně**, která je nebezpečná svou rychlostí a prudkostí. Nezbyde tak žádný čas na zajištění ochranných opatření a mnohdy ani na včasnou evakuaci osob a zvířat ze zasaženého území. Tato povodeň ani nemusí souviset s blízkostí žádného vodního toku, voda přiteče z vyvýšených míst, často z polí i s bahnem a nánosy. V současné době i přes kvalitní předpovědní systém počasí nelze přesně určit, kde se takové nebezpečné atmosferické jevy mohou vyskytnout. Je důležité pozorně sledovat své okolí, upřesňující předpovědi ČHMU a být na možnost bleskové povodně připraven. V případě hrozícího nebezpečí okamžitě opustit toto ohrožené místo a evakuovat se na bezpečné vyvýšené místo v terénu.

Odedávna se lidé snaží předcházet povodním a s nimi spojeným rizikům, budují proto různé hráze, říční poldery (předem připravené území, které je určeno k zadržení případné povodňové vlny), záplavové valy či retenční nádrže. Odborníci stanovují a pravidelně aktualizují záplavová území, připravují protipovodňovou ochranu, sestavují povodňové plány, provádí se různá cvičení a informují se obyvatelé.

Nastane-li nebezpečí povodně, zahajují se předem připravená opatření dle povodňových plánů. Povodňové orgány řídí, koordinují a kontrolují prováděnou činnost, organizují záchranné akce, zajišťují ochranu osob a majetku.

Rozsah těchto činností se řídí nebezpečím nebo vývojem povodňové situace. Ta se vyjadřuje **stupněm povodňové aktivity**, a to jak na vodních tocích, tak na vodních dílech.

1. SPA – stav bdělosti - nastává při zvýšení hladiny vodních toků, na vodních dílech při dosažení mezních hodnot sledovaných jevů. Hlásná a hlídková služba zahajuje svoji činnost. Situaci je třeba věnovat zvýšenou pozornost, sledovat předpověď počasí a její vývoj.

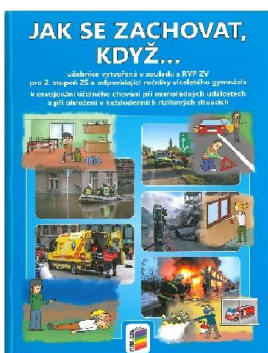
2. SPA – stav pohotovosti - voda se dostává mimo své koryto, překračuje hraniční hodnoty výšky hladiny a průtoku vody. Aktivují se povodňové orgány a další účastníci ochrany před

povodněmi, uvádějí se do pohotovosti prostředky na zabezpečovací práce, provádí se opatření ke zmírnění průběhu povodně podle povodňového plánu.

3. SPA – stav ohrožení - vyhláší ho příslušný povodňový orgán při nebezpečí vzniku škod většího rozsahu, při bezprostředním nebezpečí ohrožení životů, zdraví a majetku v zaplaveném území. V této chvíli se provádějí zabezpečovací a podle potřeby záchranné práce nebo evakuace.

Co je potřeba udělat před povodní:

- a) dlouhodobá příprava – před stavbou nového domu zjistit, zda se bude nacházet v záplavové oblasti, u stávajícího domu provést protipovodňové úpravy, pojistit si majetek;
- b) krátkodobá příprava - připravit všem členům domácnosti evakuační zavazadlo, připravit vozidlo k evakuaci nebo ho včas odvézt na bezpečné místo, přemístit cenné věci, potraviny a nebezpečné látky do vyšších pater, připravit vyvedení hospodářských zvířat, domácí mazlíčky zásobit vodou a potravou, uklidit nebo řádně zajistit odplavitelný materiál v okolí budovy (např. zahradní nábytek), před odchodem zavřít hlavní přívod plynu, elektrické energie a vody, uhasit otevřený oheň v topidlech, sledovat zprávy sdělovacích prostředků, dodržovat zásady evakuace. Při nedostatku času se okamžitě přesunout na vyvýšené bezpečné místo.

Učebnice „Jak se zachovat, když...“ pro 2. stupeň ZŠ a odpovídající ročníky víceletého gymnázia je určena k osvojování účelného chování při mimořádných událostech a při ohrožení v každodenních rizikových situacích (vydalo nakladatelství NOVÁ ŠKOLA, s.r.o.)

Důležité pro 1 stupeň ZŠ:

- Žák chápe, že voda může být za určitých okolností nebezpečný živěl;
- Žák reaguje adekvátně na pokyny dospělých při MU.

Důležité pro 2 stupeň ZŠ:

- Žák chápe problematiku z prvního stupně a rozvíjí své znalosti dál;
- Žák zná základní rozdělení povodní a v čem spočívá jejich největší nebezpečí;
- Žák zná stupně povodňové aktivity;
- Žák ví, jaká opatření je potřeba udělat před povodní.

Začlenění této problematiky v RVP ZV bylo uvedeno v předcházejícím článku věnovanému všeobecně MU, proto zde jen stručně uvádíme názvy vzdělávacích oblastí a jejich kapitol: Člověk a jeho svět (Rozmanitost přírody), Člověk a příroda (Přírodopis - Neživá příroda, Zeměpis – Terénní geografická výuka, praxe a aplikace), Člověk a zdraví (Výchova ke zdraví).

V příštím dílu se povodním budeme dále věnovat. Za Vaši zpětnou vazbu budeme velmi rádi, prosím neváhejte se na nás obrátit, odpovíme na Vaše případné dotazy či připomínky.

kpt. Mgr. Martina Talichová

Odbor ochrany obyvatelstva a krizového řízení - oddělení instruktáží a školení

MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR
E-mail: martina.talichova@grh.izscr.cz